

Wymagania na oceny do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 7

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim							
1. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów – postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restauracja</i>, <i>legitymizm</i>, <i>równowaga europejska</i>; – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815); – wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim; – podaje przyczyny zwołania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze; – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815); – prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego; – przedstawia decyzje kongresu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Niemiecki; – zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815); – identyfikuje postać Aleksandra I; – przedstawia i wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu „sto dni”; – identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; – omawia przebieg „stu dni” Napoleona; – ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju; – ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński; – ocenia działalność Świętego Przymierza; - wyjaśnia, dlaczego Turcja nie przystąpiła do Świętego Przymierza.

	<ul style="list-style-type: none"> – Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy – znaczenie terminów: <i>restauracja, legitymizm, równowaga europejska</i> 		<ul style="list-style-type: none"> kongresu wiedeńskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> dotyczące ziem polskich. 		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia działalność Świętego Przymierza. 	
2. Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rewolucji przemysłowej – uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie – pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie – rozwój transportu – skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej – wynalazki XIX w. – elektryczność i początki telekomunikacji – znaczenie terminów: <i>fabryka,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, manufaktura;</i> – zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763); – identyfikuje postać Jamesa Watta; – wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, urbanizacja, kapitalizm; – identyfikuje postacie: Samuela Morse’a; – wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej; – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: skonstruowania telegrafu (1837); – identyfikuje postać Michaela Faradaya jako konstruktora silnika elektrycznego; – zna zasady kapitalizmu; – wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia; – przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji; – wyjaśnia znaczenie wynaleźnia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji; – opisuje sposób 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.; – ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.

	<p><i>industrializacja, urbanizacja, kapitaliści, kapitalizm</i> – postacie historyczne: James Watt, Michael Faraday, Samuel Morse</p>			<p>na rozwój komunikacji.</p>	<p>przemysłowe Europy; – przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu.</p>	<p>działania maszyny parowej.</p>	
<p>3. Nowe idee polityczne</p>	<p>– nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm – teoretycy nowych ideologii – aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii – narodziny ruchu robotniczego – związki zawodowe – znaczenie terminów: <i>ideologia, wolna konkurencja, strajk, związek zawodowy</i></p>	<p>– omawia główne założenia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIII.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ideologia, proletariat, strajk, fabrykanci;</i> – wymienia ideologie społeczno-polityczne w XIX wieku.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm, związek zawodowy;</i> – identyfikuje postacie: Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Adama Smitha; – charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu,</p>	<p>– identyfikuje postacie: Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa; – przedstawia warunki pracy dzieci w XIX wiecznych fabrykach; – przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyizmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny, <i>manifest komunistyczny;</i> – zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848); – wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami;</p>	<p>– ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.;</p>

	– postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks			socjalizmu i komunizmu.	i ruchu robotniczego.	– wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego.	
Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim							
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	– podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i Rzeczypospolitej Krakowskiej – sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim – reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-	– charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji (XX.1) – omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.3)	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i> ; – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815); – wymienia ustalenia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>autonomia</i> , <i>Galicja</i> , <i>unia personalna</i> ; – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; – wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; – wymienia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego;	– wyjaśnia znaczenie terminów: namiestnik, protektorat; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Wielkiego księcia Konstantego; – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego; – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej; – charakteryzuje rozwój gospodarczy	– zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); – wskazuje na mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; – porównuje sytuację gospodarczą	– ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; – wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego.

	<p>Lubeckiego w Królestwie Polskim</p> <ul style="list-style-type: none"> – reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim – znaczenie terminu: <i>autonomia, protektorat</i> – znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i> 			<ul style="list-style-type: none"> – wymienia ośrodki przemysłowe w Królestwie Polskim; – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim. 	<p>zaboru pruskiego i zaboru austriackiego oraz Królestwa Polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim i austriackim. 	<p>ziem polskich pod zaborami.</p>	
2. Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie terminów: <i>cenzura, konspiracja, kaliszanie</i> – przyczyny wybuchu powstania listopadowego – przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych – wojna polsko-rosyjska 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania (XX.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa; – zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830); – identyfikuje postać Piotra Wysockiego; – wymienia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cenzura, kaliszanie, konspiracja, dyktator</i>; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Józefa Chłopickiego, Mikołaja I; – wymieni miejsca najważniejszych 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko-rosyjskiej (II–X 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX 1831); – identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831); – identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej; – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.

	<ul style="list-style-type: none"> – wielkie bitwy powstania listopadowego – walki powstańcze poza Królestwem Polskim – przyczyny klęski powstania listopadowego – znaczenie terminów: <i>noc listopadowa</i>, <i>detronizacja</i>, <i>dyktator</i> – postacie historyczne: Piotr Wysocki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I 		<p>powstania listopadowego.</p>	<p>bitew powstania listopadowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny klęski powstania listopadowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I; – opisuje przebieg nocy listopadowej – charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchy wojny polsko-rosyjskiej; 	<p>Jana Krukowieckiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty; – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej; – przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności; – przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim. 	
--	--	--	---------------------------------	--	---	--	--

<p>3. Polacy po powstaniu listopadowym</p>	<p>– rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji – skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych – represje popowstaniowe – zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim – początki rusyfikacji – represje w zaborze pruskim – znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja, Kościół greckokatolicki, rusyfikacja, katorga</i></p>	<p>– charakteryzuje znaczenie Wielkiej Emigracji (XX.4) – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania (XX.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Wielka Emigracja</i>; – identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego; – wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji; – wymienia główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego; – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka, represja</i>; – identyfikuje postać Zygmunta Krasińskiego; – wymienia formy działalności Polaków na emigracji; – omawia przykłady polityki władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja</i>;</p>	<p>– zna datę wprowadzenia Statutu organicznego (1832); – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim;</p>	<p>– zna daty: wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847); – opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji; – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego.</p>
--	---	--	--	--	--	---	---

			upadku powstania listopadowego.				
4. [5.] Kultura polska pod zaborami	<ul style="list-style-type: none"> – kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – kultura polska po rozbiorach – idee romantyzmu – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu – polski mesjanizm – początki badań historii Polski – znaczenie terminów: <i>racjonalizm</i>, <i>romantyzm</i>, <i>mesjanizm</i> – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, 	– charakteryzuje znaczenie Wielkiej Emigracji (XX.4)	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm; – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina; – wymienia poglądy romantyków. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>racjonalizm</i>, <i>mesjanizm</i>; – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia przykłady dzieł polskich romantyków; – wymienia przykłady szkół działających w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Joachima Lelewela, Artura Grottgera; – charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; – wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; – przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), otwarcia Uniwersytetu Warszawskiego (1816); – ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków

	Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel						
Rozdział III: Europa i świat po Wiośnie Ludów							
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	– rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych – rozwój demograficzny, napływ imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej – dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w. – problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny – przyczyny i przebieg wojny secesyjnej – skutki wojny domowej – znaczenie terminów: <i>abolicjonizm</i> ,	– prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych (XXII.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, Północ, Południe, dyskryminacja</i> ; – zna datę wojny secesyjnej (1861–1865); – identyfikuje postać Abrahama Lincolna; – wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna secesyjna, Konfederacja, Unia</i> ; – zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863); – identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta; – charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>taktyka spalonej ziemi, abolicjonizm, demokraci, republikanie</i> ; – zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861);	– zna daty: bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861); – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; – porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa.	– ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych.

	<p><i>secesja, Unia, Konfederacja, dyskryminacja</i></p> <p>– postać historyczna: Abraham Lincoln</p>			<p>– wymienia skutki wojny secesyjnej.</p>	<p>– opisuje przebieg wojny secesyjnej;</p> <p>– wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa;</p> <p>– dzieli skutki wojny secesyjnej na: społeczne, polityczne i gospodarcze.</p>		
<p>2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec</p>	<p>– rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch</p> <p>– przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch</p> <p>– wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”</p> <p>– zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch</p>	<p>– opisuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec (XXII.1)</p>	<p>– zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871);</p> <p>– identyfikuje postać Giuseppe Garibaldiego;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”</i>;</p> <p>– zna daty: wojny Prus z Austrią (1866), wojny francusko-</p>	<p>– zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), bitwy pod Sadową (1866), bitwy pod Sedanem (1870);</p>	<p>– zna daty: wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego</p>	<p>– ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka i Giuseppe Garibaldiego w procesie jednoczenia swoich państw.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – koncepcje zjednoczenia Niemiec – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka – wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego – znaczenie terminów: „<i>czerwone koszule</i>” – postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I 		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia, jakie wojny stoczono podczas jednoczenia Niemiec; – wymienia wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Włoch. 	<ul style="list-style-type: none"> pruskiej (1870-1871); – identyfikuje postacie: Wilhelma I, Wiktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy; – opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec; – wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch; – omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny 	<ul style="list-style-type: none"> przez Królestwo Włoskie (1870); – identyfikuje postacie: Henriego Dunant’a; – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec. 	
---	--	---	---	---	--	--

					francusko-pruskiej.		
3. Kolonializm w XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. – kolonizacja Afryki – polityka kolonialna w Azji – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. – konflikty kolonialne – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii – znaczenie terminu <i>kolonializm</i>, <i>wojny burskie</i> – postacie historyczne: królowa Wiktoria 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXII.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kolonializm</i>, <i>metropolia</i>; – identyfikuje postać królowej Wiktorii; – wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompania handlowa</i> – wskazuje państwa, które posiadały najwięcej kolonii; – wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspansja</i>, <i>eksterminacja</i>, <i>Kompania Wschodnioindyjska</i>; – wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.; – wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych; – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powstanie sipajów</i>, <i>wojny opiumowe</i>, <i>wojny burskie</i>, <i>powstanie bokserów</i>; – porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw.

					<p>terenów podbitych;</p> <p>– przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji;</p> <p>– wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych.</p>		
4. Przemiany polityczno-społeczne w Europie	<p>– demokratyzacja życia politycznego</p> <p>– rozwój ruchu robotniczego</p> <p>– narodziny nurtu socjaldemokratycznego</p> <p>– ideologia anarchistyczna</p> <p>– początki chrześcijańskiej demokracji</p> <p>– rozwój ideologii nacjonalistycznych</p> <p>– wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet</p>	<p>– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXII.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system republikański</i>, <i>monarchia parlamentarna</i>, <i>demokratyzacja</i>;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji;</p> <p>– wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjaldemokracja</i>, <i>chrześcijańska demokracja</i> (<i>chadecja</i>), <i>emancypantki</i>, <i>sufrażystki</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII;</p> <p>– wymienia postulatory</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nacjonalizm</i>, <i>szowinizm</i>, <i>syjonizm</i>;</p> <p>– przedstawia założenia programowe socjalistów;</p> <p>– charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>solidaryzm społeczny</i>, <i>społeczeństwo industrialne</i>, <i>Międzynarodówka</i>, <i>encyklika</i>;</p> <p>– zna datę ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891);</p> <p>– przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie</p>	<p>– zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889);</p> <p>– porównuje systemy ustrojowe w XIX-wiecznej Europie.</p>

	<p>– znaczenie terminów: <i>społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki</i></p> <p>– postać historyczna: papież Leon XIII</p>			<p>emancypantek i sufrażystek.</p>	<p>– przedstawia cele i metody działania anarchistów;</p> <p>– omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami;</p> <p>– wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet.</p>	<p>się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych;</p> <p>– przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia.</p>	
<p>5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku</p>	<p>– teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki</p> <p>– rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków</p>	<p>– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXII.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teoria ewolucji, promieniowanie X, kultura masowa</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>pasteryzacja</i>;</p> <p>– zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859),</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, realizm, impresjonizm, naturalizm, kubizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>historyzm, symbolizm, futuryzm, ekspresjonizm</i>;</p> <p>– zna datę pierwszych igrzysk</p>	<p>– ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu;</p> <p>– ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla</p>

	<p>– rozwój komunikacji i środków transportu – budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski) – nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja) – postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière – narodziny kultury masowej (radio, kino) – upowszechnienie sportu i kultury fizycznej – znaczenie terminów: <i>realizm</i>,</p>		<p>Skłodowskiej-Curie; – wymienia odkrycia naukowe, przełomu XIX i XX wieku; – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej; – wymienia nowe kierunki w sztuce i architekturze.</p>	<p>Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Auguste’a i Louisa Lumière, Claude Moneta, Rudolfa Diesela; – przedstawia założenia teorii ewolucji; – wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne; – wymienia wynalazki, które miały wpływ na rozwój medycyny i higieny.</p>	<p>Wilhelma Roentgena, Charelsa Dickensa, Pierre’a Curie; – charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu; – charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze; – wyjaśnia, czym charakteryzował o się malarstwo impresjonistów; – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne w XIX w.; – przedstawia okoliczności upowszechnieni</p>	<p>olimpijskich (1896); – identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Roberta Kocho, Karla Benza, Gottlieba Daimlera, – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.;</p>	<p>rozwoju komunikacji; – wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.</p>
--	---	--	---	---	---	---	---

	<i>naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja</i>				a sportu w drugiej połowie XIX w.		
Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów							
1. Powstanie styczniowe	– początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich – odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim – manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa – stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali” i „czerwoni” – polityka A. Wielopolskiego i jego reformy – bezpośrednie przyczyny i okoliczności	– omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję moralną” 1861–1862 (XXI.1) – dokonuje charakterystyki działań powstańczych z uwzględnieniem, jeśli to możliwe, przebiegu powstania w swoim regionie (XXI.2) – omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>praca organiczna, branka, dyktator</i> ; – zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864); – identyfikuje postać Romualda Traugutta; – wymienia założenia pracy organicznej; – określa przyczyny	– wyjaśnia znaczenie terminów: „czerwoni”, „biali”, <i>wojna partyzancka, ukaz</i> ; – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza; – wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej; – przedstawia programy	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>odwilż (wiosna) posewastopolska</i> ; – identyfikuje postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Leopolda Kronenberga; – zna datę ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863); – charakteryzuje odwilż posewastopolską;	– wyjaśnia znaczenie terminu „ <i>rewolucja moralna</i> ”; – zna daty: aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863); – identyfikuje postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Józefa Hauke-Bosaka; – wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w	– ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego; – ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego.

	<p>wybuchu powstania styczniowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego – przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie – rola dyktatorów i Rządu Narodowego – kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu – znaczenie terminów: „rewolucja moralna”, biali, czerwoni, branka, dyktator, państwo podziemne, wojna partyzancka 	<p>w pozostałych zaborach (XXI.3)</p>	<p>powstania styczniowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego. 	<p>polityczne „białych” i „czerwonych”;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego; – wskaże na mapie miejsca walk powstańczych; – omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim. 	<p>ą w Królestwie Polskim;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”; – omawia cele manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego; – wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska. 	<p>przededniu wybuchu powstania;</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”. 	
--	---	---------------------------------------	--	--	---	--	--

	– postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald Traugutt, Ludwik Mierosławski						
2. Po powstaniu styczniowym	– represje wobec uczestników powstania styczniowego – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych – polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa – represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego – sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji – znaczenie terminów: <i>rusyfikacja</i> , <i>Uniwersytet</i>	– charakteryzuje formy represji popowstaniowych (XXI.4) – omawia politykę zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – [...] germanizacja, autonomia galicyjska (XXIII.1) – opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja</i> , <i>germanizacja</i> ; – identyfikuje postać Michała Drzymały; – wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego; – charakteryzuje politykę germanizacji.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójlojalizm</i> , <i>Kraj Przywiślański</i> , <i>autonomia</i> , <i>strajk szkolny</i> , <i>rugie pruskie</i> ; – zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901); – identyfikuje postać Marii Konopnickiej; – wymienia postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji; – przedstawia przykłady rusyfikacji i	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kibitka</i> , <i>tajne komplety</i> , <i>Komisja Kolonizacyjna</i> , <i>Hakata</i> ; – identyfikuje postacie: Ottona von Bismarcka, Piotra Wawrzyniaka; – zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886);	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Uniwersytet Latający</i> , <i>Towarzystwo Czytelników Oświatowych</i> , <i>nowela osadnicza</i> , <i>ustawa kagańcowa</i> ; – zna datę ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904), – przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie;	– ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych; – ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji; – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego.

	<p><i>Latający, tajne komplety, kibitka, trójłojalizm</i></p> <p>– polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie</p> <p>– autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury</p> <p>– postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim</p> <p>– świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego</p> <p>– znaczenie terminów: <i>rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Kulturkampf, ustawa kagańcowa, strajk szkolny,</i></p>	<p>organiczna, ruch spółdzielczy (XXIII.2)</p> <p>– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIII.3)</p>		<p>germanizacji ziem zabranych;</p> <p>– wymienia instytucje autonomiczne w Galicji.</p>	<p>– omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem;</p> <p>– omawia postawę Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji;</p>		
--	--	--	--	--	---	--	--

	<i>germanizacja, rusyfikacja</i> – postać historyczna: Michał Drzymała						
3. Zmiany społeczno - gospodarcze na ziemiach polskich	– przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów. – inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej – postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – znaczenie terminów: <i>emigracja zarobkowa, ziemiaństwo</i> – postacie historyczne: Hipolit	– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIII.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIII.3)	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>emigracja zarobkowa, robotnicy</i> ; – identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego; – wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.; – wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo</i> ; – zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864); – wymienia przykłady przedsiębiorczości i Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady; – charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowe - pożyczkowe</i> ; – zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851); – identyfikuje postać Franciszka Stefczyka; – przedstawia rozwój i rolnictwa w zaborze rosyjskim; – omawia rozwój Łodzi	– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów; – zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848); – wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki; – opisuje przykłady przedsiębiorczości w zaborze rosyjskim,	– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami;

	Cegielski, Ignacy Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk			– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.	jako miasta przemysłowego; – omawia rozwój spółdzielczości w Galicji; – charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich.	pruskim i austriackim;	
4. Działalność polityczna na ziemiach polskich	– okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich – założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych, – podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w. – przyczyny rewolucji 1905–	– omawia główne założenia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIII.4) – wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907 (XXIII.5)	– zna datę rewolucji 1905–1907; – rozwinię skróty: SDKP, SDKPiL, PPS, PSL; – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa; – wskazuje partie należące do	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientacja prorosyjska</i> , <i>orientacja proaustriacka</i> , <i>krwawa niedziela</i> , <i>solidaryzm narodowy</i> ; – zna datę krwawej niedzieli (22 I 1905); – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego,	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>endecja</i> ; – zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Duma Państwowa</i> , <i>Macierz Szkolna</i> ; – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego	– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami; – ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.

<p>1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – przebieg rewolucji lat 1905–1907 – powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki Czynnej, Związek Strzelecki) – znaczenie terminów: <i>solidaryzm narodowy</i>, <i>antysemityzm</i> – postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski – znaczenie terminu: <i>organizacja paramilitarna</i> – postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja 		<p>ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego;</p>	<p>Róży Luksemburg, Ignacego Daszyńskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich; – wymienia przyczyny i przebieg rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim; – wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami. 	<p>Ludowego (1903);</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia założenia programowe SDKPiL i PPS; – przedstawia założenia ruchu robotniczego i ruchu narodowego; – przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w. 	<p>(1895), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej Galicji i Śląska (1897);</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojalowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława Wystouchów; – omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich; – wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji; 	
---	--	---	--	--	---	--

						<p>– porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL;</p> <p>– porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r.</p>	
5. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<p>– program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy</p> <p>– znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego</p> <p>– wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego</p> <p>– Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków</p>	<p>– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Marii Konopnickiej, Stanisława</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>modernizm</i>;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury;</p> <p>– charakteryzuje kulturę Młodej Polski;</p> <p>– wymienia cechy kultury masowej na ziemiach</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>literatura postyczeniowa, skauting</i>;</p> <p>– wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>ogródki jordanowskie</i>,</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Heleny Modrzejewskiej, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego;</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądów</p>	<p>– ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.</p>

	<p>– początki kultury masowej na ziemiach polskich</p> <p>– znaczenie terminów: <i>modernizm, Młoda Polska, realizm,</i></p> <p>– postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska</p>		<p>Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc;</p> <p>– podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc.</p>	<p>polskich przełomu XIX i XX w.</p>	<p>Polaków pod zaborami.</p>	<p>e miała klęska powstania styczniowego;</p> <p>– charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w.</p>	
Rozdział V: I wojna światowa							
<p>1. Świat na drodze ku wojnie</p>	<p>– rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie</p> <p>– wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie</p>	<p>– wymienia główne przyczyny wojny (XXIV.1)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójprzymierze/państwa centralne, trójporozumienie/ ententa;</i></p> <p>– wskazuje na mapie państwa należące</p>	<p>– zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907);</p> <p>– wymienia przyczyny narastania konfliktów między</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.;</p>		

	<ul style="list-style-type: none"> – wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania techniczne w służbie armii – narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi – powstanie trójprzymierza i trójporozumienia – znaczenie terminów: <i>trójprzymierze, trójporozumienie</i> 		<ul style="list-style-type: none"> do trójprzymierza i trójporozumienia; – wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia; – wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń. 	<ul style="list-style-type: none"> europejskimi mocarstwami; – przedstawia przykłady rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia; 		
2. Na frontach I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy – działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun) – przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami) 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne przyczyny wojny (XXIV.1) – omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Wojna, front</i>; – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga; – zna daty: zamachu w 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna</i>; – zna daty: wypowiedzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>U- boot, ofensywa</i>; – identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, Gawriło Principa; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy pod 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej; – ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni; – porównuje taktykę

	<p>– działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny</p> <p>– okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny</p> <p>– zakończenie działań wojennych</p> <p>– traktat brzeski, rozejm w Compiègne</p> <p>– znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna</i>, <i>wojna pozycyjna</i>, <i>państwa centralne</i></p> <p>– postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg</p>	<p>morskie (XXIV.2)</p> <p>– charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny światowej (XXIV.3)</p>	<p>Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), I wojny światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918);</p> <p>– wymienia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej Wojny;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej.</p>	<p>wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918);</p> <p>– wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych;</p> <p>– wymienia przyczyny pośrednie wybuchu Wielkiej Wojny;</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni;</p>	<p>– przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy;</p> <p>– przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych.</p>	<p>Tannenbergiem (VIII 1914), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917);</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro-Węgrzech;</p> <p>– opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim;</p> <p>– przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech.</p>	<p>prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.</p>
--	--	--	---	---	--	---	--

				– wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.			
3. Rewolucje w Rosji	– przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej – znaczenie terminów: <i>mienszewicy,</i>	– opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXIV.4)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, Armia Czerwona, łagry;</i> – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917); – identyfikuje postać Włodzimierza Lenina; – rozwinie skrót ZSRS.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja lutowa, rewolucja październikowa;</i> – zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); – identyfikuje postać Mikołaja II; – wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej; – wymienia przyczyny i skutki	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Rada Komisarzy Ludowych, dwuwładza, Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czecha, tezy kwietniowe;</i> – zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; – omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eserowcy, mienszewicy;</i> – zna datę powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917); – identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; – wymienia założenia programowe rosyjskich stronnictw politycznych;	– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy.

	<p><i>bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka</i></p> <p>– postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński</p>			<p>rewolucji lutowej i październikowej;</p> <p>– wymienia, kto sprawuje władzę w Rosji po rewolucji październikowej.</p>	<p>wojny światowej;</p> <p>– określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.</p>	<p>– omawia przebieg rewolucji lutowej;</p> <p>– charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji.</p>	
<p>4. Sprawa polska podczas I wojny światowej</p>	<p>– postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny</p> <p>– działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich</p> <p>– kryzys przysięgowy i jego znaczenie</p> <p>– działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji</p> <p>– powstanie Błękitnej Armii</p> <p>– postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej</p>	<p>– charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny (XXV.1)</p> <p>– ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny podczas I wojny światowej (XXV.2)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Legiony Polskie</i>;</p> <p>– zna datę sformowania Legionów Polskich (1914), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzys przysięgowy, Błękitna Armia</i>;</p> <p>– zna datę kryzysu przysięgowego (VII 1917);</p> <p>– omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy), Rada Regencyjna</i>;</p> <p>– zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918);</p> <p>– wskazuje na mapie podział</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II Brygada Legionów Polskich</i>;</p> <p>– zna daty: odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do</p>	<p>– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim;</p> <p>– ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków.</p>

	<p>– Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej</p> <p>– stanowisko państw ententy w sprawie polskiej</p> <p>– znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej</p> <p>– udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich</p> <p>– znaczenie terminów: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada, Rada Regencyjna, linia Curzona</i></p> <p>– postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman</p>		<p>Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej.</p>		<p>ziem polskich w 1915 r.;</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności.</p>	<p>Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego (1914);</p> <p>– przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji.</p>	
--	--	--	---	--	--	---	--

	Dmowski, Władysław Grabski						
Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym							
1. Świat po I wojnie światowej	– skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia)	– charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej; ocenia funkcjonowanie ładu wersalskiego (XXVI.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy</i> ; – zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); – wymienia państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim; – wymienia postanowienia traktatu wersalskiego – przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Czwórka, demilitaryzacja, ład wersalski, czarny czwartek, New Deal</i> ; – zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia <i>New Deal</i> (1933); – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta;	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, wolne miasto, mały traktat wersalski</i> ; – charakteryzuje postanowienia małego traktatu wersalskiego; – charakteryzuje działalność Ligi Narodów; – charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim; – charakteryzuje postanowienia	– zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, Thomasa Wilsona, Vittorio Orlando; – omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec;	– ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego; – ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie; – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno.

	<ul style="list-style-type: none"> – konferencja w Locarno i jej postanowienia – wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki polityczne – znaczenie terminów: <i>ład wersalski, mały traktat wersalski, demilitaryzacja, państwo monoetniczne, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal</i> – postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt 			<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej; – wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów. 	konferencji w Locarno.		
2. Narodziny faszyzmu	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny powojennego kryzysu demokracji – powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii) 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (niemieckiego narodowego socjalizmu [...]) (XXVI.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fasyzm, narodowy socjalizm (nazizm), obóz koncentracyjny, führer,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>marsz na Rzym, antysemityzm, ustawy norymberskie, totalitaryzm, Gestapo;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, totalitaryzm;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>korporacja, pucz, indoktrynacja;</i> – zna daty: puczu monachijskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy totalitarne; – ocenia zbrodniczą

<p>narodowosocjalistycznej) – okoliczności przejęcia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech – represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech – znaczenie terminów: <i>fasyzm, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, propaganda, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży”, obóz koncentracyjny,</i></p>		<p>– zna daty: marszu na Rzym (1922), przejęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933); – identyfikuje postać Adolfa Hitlera; – wymienia cechy charakterystyczne nazizmu.</p>	<p>– zna datę przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938); – identyfikuje postać Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera; – opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Adolfa Hitlera; – charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.</p>	<p>– zna daty: przejęcia przez Benito Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), przejęcia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934); – wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.</p>	<p>(1923), podpalenia Reichstagu (II 1933); – przedstawia sytuację Niemiec po zakończeniu I wojny światowej; – omawia przyczyny popularności nazistów w Niemczech.</p>	<p>politykę nazistów do 1939 r.; – ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Adolfa Hitlera na życie obywateli.</p>
--	--	--	--	--	--	--

	<p>„noc kryształowa”, hitlerjugend</p> <p>– postacie historyczne: Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler</p>						
<p>3. ZSRS – imperium komunistyczne</p>	<p>– ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej</p> <p>– utworzenie ZSRS</p> <p>– okoliczności przejęcia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania</p> <p>– funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym</p> <p>– terror komunistyczny i wielka czystka</p> <p>– propaganda komunistyczna</p> <p>– stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie</p>	<p>– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([...] systemu sowieckiego) (XXVI.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stalinizm, kultura jednostki, łagier</i>;</p> <p>– zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939);</p> <p>- rozwinięcie skrót NEP;</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Stalina;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Nowa Ekonomiczna Polityka, wielka czystka, NKWD, Gułag</i>;</p> <p>– zna datę układu w Rapallo (1922);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kulturę jednostki;</p> <p>- rozwinięcie skrót NKWD;</p> <p>– wymienia metody stosowane przez Józefa Stalina w</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kołchoz, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, czystka</i>;</p> <p>– zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933);</p> <p>- rozwinięcie skróty: WKP(b);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komunizm wojenny</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie największe skupiska łagrów;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy;</p> <p>– charakteryzuje reformy gospodarcze Józefa Stalina.</p>	<p>– ocenia politykę Stalina wobec przeciwników;</p> <p>– ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina.</p>

	<p>współpracy tych państw</p> <ul style="list-style-type: none"> – powstanie, cele i działalność Kominternu – znaczenie terminów: <i>stalinizm, NKWD, kultura jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry</i> – postać historyczna: Józef Stalin 			<p>celu umocnienia swoich wpływów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: <i>Wiaczesława Mołotowa, Joachima Ribbentropa;</i> – omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r. 		
<p>4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej – przemiany w modzie i życiu codziennym – rozwój nauki i techniki (wynałazki, środki transportu) 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVI.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mass media, emancypacja, prawa wyborcze;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój środków komunikacji i mass mediów w okresie międzywojennym; – charakteryzuje zmiany społeczne w 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>modernizm, dadaizm, surrealizm, futuryzm;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>funkcjonalizm, socrealizm, indoktrynacja;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej.

	<p>publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) – kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo – nowe kierunki w architekturze i sztuce – znaczenie terminów: <i>emancypacja, kultura masowa, mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm</i> – postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin</p>		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Charliego Chaplina; – wymienia rodzaje mass mediów; – wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce; – przedstawia społeczne skutki I wojny światowej. 	<p>dwudziestoleciu międzywojennym.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Orsona Wellesa; – wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Rudolfa Valentino ; – zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918); – wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym. 	
--	---	--	--	--	--	---	--

<p>5. Świat na drodze ku II wojnie światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje – znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii – okoliczności <i>Anschlussu</i> Austrii – polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa – Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę – znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja</i>, <i>Anschluss</i>, <i>państwa osi</i>, <i>polityka ustępstw</i> – postać historyczna: Neville Chamberlain 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje politykę hitlerowskich Niemiec służącą rozbijaniu systemu wersalskiego w Europie (XXX.1) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>aneksja</i>, <i>Anschluss</i>, <i>oś Berlin- Rzym-Tokio (państwa osi)</i>; – identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera; – wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch; – podaje przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Hitlera. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>appeasement</i>; – zna daty: <i>Anschlussu</i> Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938); – wymienia postanowienia konferencji w Monachium. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>remilitaryzacja</i>; – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939); – przedstawia przyczyny <i>Anschlussu</i> Austrii; – identyfikuje postać Neville'a Chamberlaina; – przedstawia proces militaryzacji Niemiec; – omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939); – przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium; – ocenia skutki polityki <i>appeasementu</i> dla Europy.
--	---	--	---	---	--	--	--

Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym

<p>1. Odrodzenie Rzeczypospolitej</p>	<p>– sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej – powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu Ludowej Republiki Polskiej w Lublinie – powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy – powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego</p>	<p>– omawia proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej (XXVIII.1) – charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego (XXVIII.1)</p>	<p>– zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego; – wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich; – wie, dlaczego 11 listopada stał się symboliczną datą odzyskania przez Polskę niepodległości.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Tymczasowy Naczelnik Państwa</i>; – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; – omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>nacjonalizacja</i>; – umiejscawia w czasie powołanie rządu Moraczewskiego (18 XI 1918) oraz rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919); – wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę.</p>	<p>– przedstawia założenia programowe tymczasowych ośrodków władzy; – przedstawia założenia programowe rządu Jędrzeja Moraczewskiego.</p>	<p>– charakteryzuje sytuację polityczną na ziemiach polskich w pierwszym roku niepodległości; – ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości; – ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości.</p>
---------------------------------------	---	---	--	--	--	---	--

	<p>– znaczenie terminów: <i>Naczelnik Państwa</i></p> <p>– postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski</p>						
2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski	<p>– spór o kształt odrodzonej Polski</p> <p>– koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p> <p>– konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią</p> <p>– przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę</p> <p>– wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu</p> <p>– wojna polsko-bolszewicka</p>	<p>– przedstawia proces kształtowania się granic (decyzje wersalskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie) (XXVII.2)</p> <p>– opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (XXVII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>plebiscyt</i>;</p> <p>– zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921);</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego;</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju ryskiego;</p> <p>– wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt granic</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Orlęta lwowskie</i>;</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), pierwszego powstania śląskiego (1919), drugiego powstania śląskiego (1920), trzeciego powstania śląskiego (1921);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>linia Curzona</i>, „<i>cud nad Wisłą</i>”, <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja federacyjna</i>, „<i>bunt Żeligowskiego</i>”;</p> <p>– zna daty: włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920),</p> <p>– identyfikuje postacie:</p>	<p>– zna daty: zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920);</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Hallera;</p> <p>– charakteryzuje kształtowanie się granic odrodzonej Polski z wykorzystaniem mapy;</p> <p>– przedstawia przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego</p>	<p>– ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej;</p> <p>– ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu;</p> <p>– ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska;</p> <p>– omawia okoliczności zaślubin Polski z morzem.</p>

<p>(wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia) – problem Litwy Środkowej, „bunt” gen. L. Żeligowskiego i jego skutki – przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki – konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński – znaczenie terminów: <i>koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, „cud nad Wisłą”, linia Curzona, bunt Żeligowskiego, plebiscyt</i> – postacie historyczne:</p>		<p>państwa polskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa, Ignacego Jana Paderewskiego; – wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszar powstania wielkopolskiego; – omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej; – przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską; – omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego; 	<p>Wojciecha Korfańtego, Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim; – porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną; – charakteryzuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej; – wskazuje na mapie obszary plebiscytowe, zasięg powstań śląskich, – przedstawia przyczyny i skutki 	<p>pod koniec 1918 i 1 1919 r.;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki; – opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki. 	
--	--	---------------------------	---	---	---	--

	Symon Petlura, Lucjan Żeligowski, Wojciech Korfanty			– omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku.	powstań śląskich.		
3. Rządy parlamentarne	– początki odbudowy państwowości polskiej – trudności w unifikacji państwa – postanowienia małej konstytucji z 1919 r. – ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej z 1921 r. – sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych – sojusze z Francją i Rumunią – elekcja G. Narutowicza na	– omawia proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej (XXVII.1) – charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r. (XXVIII.2) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (XXVIII.5)	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Naczelnik Państwa</i> ; – zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta (XII 1922), układu polsko-francuskiego (II 1921),; – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, hiperinflacja</i> ; – zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922); – wymienia postanowienia	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna celna, system parlamentarny, Kresy Wschodnie</i> ; – wymienia postanowienia małej konstytucji; – omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza; – charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm ustawodawczy, Zgromadzenie Narodowe, kontrasygnata, dywersja</i> ; – identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Ignacego Daszyńskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya; – charakteryzuje scenę polityczną II	– ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926; – charakteryzuje wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej.

	<p>prezydenta i jego zabójstwo – rząd W. Grabskiego i jego reformy – charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926 – znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie, dywersja, Korpus Ochrony Pogranicza</i> – postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Roman Rybarski, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski</p>		<p>Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego; – wymienia partie polityczne II Rzeczypospolitej; – wymienia państwa, z którymi II Rzeczypospolita zawarła sojusze.</p>	<p>konstytucji marcowej; – wymienia postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią; – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Władysława Grabskiego.</p>	<p>latach 1919–1926.</p>	<p>Rzeczypospolitej;</p>	
4. Zamach majowy i	– przyczyny i przejawy kryzysu rządów	– omawia kryzys demokracji parlamentarnej	– wyjaśnia znaczenie terminów:	– zna daty: traktatu polsko-radzieckiego o	– wyjaśnia znaczenie terminów:	– zna datę procesu	– charakteryzuje polski autorytaryzm na

<p>rzędy sanacji</p>	<p>parlamentarnych w II Rzeczypospolitej – przebieg i skutki zamachu majowego – wybór I. Mościckiego na prezydenta – wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r. – stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie) – stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych – koncepcja Międzymorza, polityka równowagi – relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji</p>	<p>w Polsce – przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego (XXVIII.3) – opisuje polski autorytaryzm (XXVIII.4) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (XXVIII.5)</p>	<p><i>zamach majowy, sanacja;</i> – zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Stanisława Wojciechowskiego; – wymienia nazwy traktatu z ZSRS i układu z Niemcami z okresu polityki równowagi;</p>	<p>nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934); – wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, autorytaryzm, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi; – identyfikuje postać Józefa Becka; – wymienia przyczyny zamachu majowego; – charakteryzuje przebieg zamachu majowego;</p>	<p><i>Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie;</i> – zna datę dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów brzeskich (XI 1930); – identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego; – opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego;</p>	<p>brzeskiego (1932); – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partyjniactwo „cuda nad urną”, grupa pułkowników;</i> – porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej; – charakteryzuje rządy sanacyjne; – przedstawia politykę sanacji wobec opozycji; – omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>tle przemian politycznych w Europie; – ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli.</p>
----------------------	--	--	--	---	---	--	--

	<p>z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami) – śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji – polski autorytaryzm na tle europejskim – znaczenie terminów: <i>przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa, Bereza Kartuska</i> – postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły</p>			<p>– przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej.</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

<p>5. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej</p>	<p>– problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich integracji, podział na Polskę A i B) – reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego – reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego (budowa Gdyni oraz COP) – wielki kryzys gospodarczy w Polsce – struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej – polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych</p>	<p>– ocenia życie społeczno-gospodarcze II Rzeczypospolitej, uwzględniając kryzysy i osiągnięcia (XXIX.3) – charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXIX.1)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy</i>; – wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię; – wymienia różnice między Polską A i Polską B; - rozwinie skrót COP; – charakteryzuje społeczeństwo II Rzeczypospolitej pod względem narodowościowym; – przedstawia strukturę</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reforma rolna, reforma walutowa, hiperinflacja, magistrala węglowa</i>; – identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego; – na podstawie mapy wymienia okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej; – omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej; – wymienia reformy rządu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja narodowa, getto ławkowe, hiperinflacja</i>; – zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia budowy COP-u (1937); – wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej; – przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po</p>	<p>– zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931); – opisuje sposoby przezwycięzania trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej; – charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców.</p>	<p>– ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej; – ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej; – ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego; – ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.</p>
---	---	--	--	---	---	--	---

	<p>– znaczenie terminów: <i>magistrala węglowa, reforma walutowa, Centralny Okręg Przemysłowy, asymilacja narodowa, getto ławkowe, numerus clausus</i> – postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski</p>		<p>społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>Władysława Grabskiego; – przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni;</p>	<p>odzyskaniu niepodległości; – omawia założenia i realizację reformy rolnej; – omawia stosunki polsko-żydowskie; – wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i państwowa;</p>		
6. Kultura i nauka II RP	<p>– rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej – osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia) – dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestolecu międzywojennym (literatura, poezja,</p>	<p>– wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXIX.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>analfabetyzm</i>; – identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego; – wymienia przedstawicieli</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspresjonizm, impresjonizm</i>; – identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>formizm, modernizm, funkcjonalizm</i>; – identyfikuje postacie: Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skamandryci, awangarda</i>; – zna datę reformy szkolnictwa (1932); – identyfikuje postacie: Brunona</p>	<p>– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym.</p>

	<p>malarstwo, architektura)</p> <p>– rozwój polskiej kinematografii</p> <p>– postacie historyczne: Stefan Banach, Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura</p> <p>– znaczenie terminów: <i>analfabetyzm, awangarda, Enigma, Luxtorpeda</i></p>		<p>polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym i ich dzieła;</p> <p>– wymienia nurty, które powstały w malarstwie i architekturze.</p>	<p>– omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej</p> <p>– wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych.</p>	<p>– wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II RP;</p> <p>– wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej;</p>	<p>Schulza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny;</p> <p>– wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia;</p> <p>– charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze i literaturze II Rzeczypospolitej.</p>	
7. Schyłek niepodległości	<p>– postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej</p> <p>– zajęcie Zaolzia przez Polskę</p>	<p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (XXVIII.5)</p>	<p>– zna datę paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Zaolzie, eksterytorialność</i>;</p>	<p>– charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie i polsko-niemieckie w dwudziestoleciu</p>	<p>– zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939);</p>	<p>– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie</p>

<p>– niemieckie żądania wobec Polski</p> <p>– stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera</p> <p>– zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią</p> <p>– pakt Ribbentrop–Mołotow i jego konsekwencje</p> <p>– postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny</p> <p>– postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Władysław Mołotow</p>	<p>– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.;</p> <p>– przedstawia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow.</p>	<p>– wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym;</p> <p>– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.;</p> <p>– wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow.</p>	<p>– przedstawia politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2)</p> <p>– wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXX.3)</p>	<p>– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.;</p> <p>– przedstawia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow.</p>	<p>– przedstawia politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2)</p> <p>– wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXX.3)</p>	<p>– przedstawia politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2)</p> <p>– wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXX.3)</p>	<p>– przedstawia politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2)</p> <p>– wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXX.3)</p>
---	--	---	--	--	--	--	--

				zawarcie paktu Ribbentrop– Mołotow.			
--	--	--	--	---	--	--	--

Rozkład opracowany przez p. Lidię Leszczyńską, oparty na programie nauczania *Wczoraj i dziś* autorstwa Tomasza Maćkowskiego